

افغانستان آزاد – آزاد افغانستان

AA-AA

چو کشور نباشد تن من مباد بدین بوم و بر زنده یک تن مباد
همه سر به سر تن به کشتن دهیم از آن به که کشور به دشمن دهیم

www.afgazad.com

afgazad@gmail.com

Scientific

علمی

بازتایپ توسط: لاله هوادار سازمان انقلابی افغانستان

۳۱ اگست ۲۰۱۱

زیر بنا و رو بنا

زیر بنا یا پایه اقتصادی یک جامعه عبارت است از ساخت اقتصادی یا مجموعه روابط تولیدی جامعه در یک مرحله معین از تکامل آن، اصطلاحات چون زیر بنا (انفراسترکچر)، نظام اقتصادی، پایه اقتصادی و ساخت اقتصادی همه به یک مفهوم بوده و مترادف یکدیگرند.

رو بنای جامعه یا "سوپراستروکچر" عبارت است از مجموع ساخت سیاسی - قضائی و ساخت ایدئولوژیکی (ایدئولوژی اجتماعی) که بر روی پایه اقتصادی بنا می شود و با این زیر بنای اقتصادی متناسب است (مثل دولت، سایر نهاد های سیاسی جامعه، سیستم قضائی، ایدئولوژی های سیاسی، هنر، فلسفه و مذهب و...)

از وحدت یک زیر بنای اقتصادی و یک رو بنای معین اجتماعی، یک نظام اجتماعی معین که "فورماسیون اجتماعی" نیز نامیده می شود، به وجود می آید. رابطه میان زیر بنای اقتصادی و رو بنا یک رابطه دیالکتیکی است. به طور کلی، زیر بنای اقتصادی نقش عمده و قاطع را ایفا می کند. ماهیت زیر بنای اقتصادی ماهیت رو بنا را تعیین می کند. به هر گونه معینی از زیر بنا، شکل معینی از رو بنا تعلق می گیرد. مثلاً در جوامع برده داری، فئودالی یا سرمایه داری، طبقات استثمارگر در زندگی اقتصادی جامعه یک موقعیت مسلط و غالب را اشغال می نمایند و از اینرو محتوای اساسی و عمده رو بنای جامعه نیز عبارت از سلطه سیاسی و ایدئولوژیکی همان طبقات استثمارگر خواهد بود.

تغییر زیر بنای اقتصادی جامعه تغییر در رو بنای آن را نیز معین می کند. وقتی یک زیر بنای اقتصادی نوین جایگزین زیر بنای اقتصادی کهن گردید، یک رو بنای جدید نیز به شکلی اجتناب ناپذیر، ولی البته با سرعتی بیش و یا کم، جایگزین رو بنای قدیمی می گردد. این یک قانون عینی تکامل تاریخ بشری است. در عین حال، رو بنا به شکل منفعل و غیر فعال به وسیله زیر بنا تعیین نمی شود. رو بنا دارای استقلال نسبی نسبت به زیر بنا بوده و به نوبه خود بر آن تاثیر متقابل می گذارد. یک رو بنای فاسد تشکیل یک نیروی ارتجاعی را می دهد که برای حفظ زیر بنای کهن و جلوگیری از تکامل زیر بنای نوین به کار می رود. در حالیکه به عکس، یک رو بنای پیشرفته به

مثابهٔ یک نیروی مترقی شرایط مساعد از میان رفتن زیر بنای کهن را فراهم می آورد و برای پرورش زیر بنای نوین شرایط مساعد را فراهم می آورد. این موضوع به ویژه در جامعهٔ سوسیالیستی و تحت حاکمیت دیکتاتوری پرولتاریا اهمیت خاصی می یابد و ضرورت ادامهٔ انقلاب و انقلاب در رو بنا و به طور کلی انقلاب فرهنگی را ایجاب می کند.

****

بر گرفته از کتاب مبانی و مفاهیم مارکسیسم